

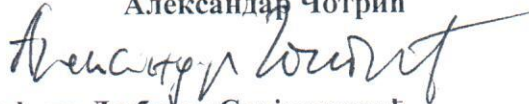
РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
Одбор за дијаспору и Србе у региону
Одбор за спољне послове
01 Број 114-2555/12
21. септембар 2012. године
Београд

ОДБОРУ ЗА СПОЉНЕ ПОСЛОВЕ

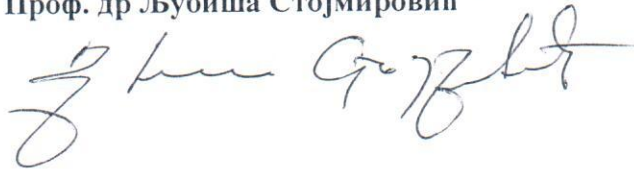
У прилогу достављамо Извештај народних посланика Александра Чотрића и проф. др Љубише Стојмировића о посети Мађарској од 14. до 16. септембра 2012. године, са молбом да га Одбор размотри и усвоји.

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ

Александар Чотрић

Проф. др Љубиша Стојмировић

ИЗВЕШТАЈ

народних посланика Александра Чотрића и проф. др Љубише Стојмировића о посети Мађарској од 14. до 16. септембра 2012. године

На позив председника Самоуправе Срба у Мађарској Љубомира Алексова, а на основу Одлуке председника Народне скупштине Републике Срби мр Небојше Стефановића, 01 Број: 114-2555/14, од 18. септембра 2012. године, народни посланици Александар Чотрић, председник Одбора за дијаспору и Србе у региону и проф. др Љубиша Стојмировић, члан Одбора за спољне послове боравили су у посети Мађарској од 14. до 16. септембра 2012. године.

Дана 14. септембра 2012. године у згради Амбасаде Републике Србије у Будимпешти одржан је састанак којем су присуствовали отправница послова Амбасаде РС Лепша Штулић, први саветник и шеф конзуларног одељења Милан Вукосављевић, председник Владе Аутономне покрајине Војводине др Бојан Пајтић, председник Самоуправе Срба у Мађарској Љубомир Алексов, директорка Српске гимназије „Никола Тесла“ у Будимпешти и председница Одбора за просвету ССМ-а др Јованка Ластаћ, председник Српског документационог и културног центра Милан Ђурић и народни посланици Александар Чотрић и проф. др Љубиша Стојмировић.

Представници Самоуправе Срба у Мађарској, српске школе (забавиште, основна школа, гимназија и дом) „Никола Тесла“ у Будимпешти и Српског културног и документационог центра упознали су госте са основним подацима о српској заједници у Мађарској и раду њихових установа и институција.

Срби у Мађарској су историјска мањина која на овом подручју живи више од три века. Они су потомци Велике сеобе народа из 1690. године, када је српски народ са територије данашњег Косова и Метохије, под вођством патријарха Арсенија III Чарнојевића, бежећи од турске најезде, населио просторе на којима је и данас присутан. Према резултатима последњег пописа становништва из 2001. године, у Мађарској живи 3.388 Срба, али објективне процене говоре да их има више, између пет и десет хиљада. Резултати са овогодишњег пописа становништва још нису саопштени.

Срби у Мађарској живе у низу насеља у којима чине, од два до пет посто становништва (до 300 Срба). Ова насеља су често удаљена и налазе се у неколико жупанија средње и јужне Мађарске, што се због дисперзивности и проблема у комуникацији и координацији неповољно одражава на стање српске заједнице. У целој Мађарској има само неколико насеља са више од стотину Срба, и то су места Батања, Ловра, Сантово, Деска и Чип.

Данас је једино већински српско место у Мађарској село Ловра, на острву Чип, јужно од Будимпеште. Најбројнија српска заједница живи у Батањи, и то око 350

Срба. Мање српске заједнице постоје у градовима Будимпешта, Сегедин, Печуј, Мохач, Баја, и у селима и варошицама Помаз, Калаз, Сент Андреја, Сантово, Сириг, Сентиван, Чанад, Чобанца... У Мађарској постоји око 40 месних одбора Самоуправе Срба.

Српску школу у Будимпешти, у чијем саставу су забавиште, основна школа, гимназија и дом, похађа 190 ученика. Од 1. јануара 2013. године ступа на снагу нови Закон о школству који може негативно да утиче на рад и постојање српских школа у Мађарској. У овом тренутку нису познати сви ефекти примене тог Закона, али очекује се да може да доведе до гашења неких школа на српском језику, нпр. у Батањи, Ловри, Десци, Бати, Сегедину, Чанаду, Сантову, Ковину... Нови Закон не узима у обзир специфичне потребе школа на мањинским језицима и укида финансијску самосталност школа.

Посебан проблем је што представници српске заједнице за своје активности добијају одобрена средства од мађарске владе за реализацију својих пројеката, тек крајем године, што им представља тешкоћу у обављању редовних активности.

Срби у Мађарској незадовољни су изборним законом који им, и поред промена у смислу позитивне дискриминације за националне мањине, не обезбеђује добијање свог представника у парламенту. Да би национална мањина имала свог посланика у законодавном дому неопходно је да за њега гласа најмање 20 хиљада бирача, што је за малобројну српску заједницу недостижно. Србима преостаје могућност да их на специфичан начин у парламенту представља гласноговорник, уз хиљаду и пет стотина прикупљених потписа, који има право да присуствује седницама парламента када се расправља о питањима од значаја за мањине и дискутује, без права гласа. Право гласа гласноговорник има на седницама ресорних скупштинских одбора и комисија, када су на дневном реду питања од интереса за статус мањина.

Челни људи српских институција у Мађарској очекују да им држава Србија пружи гаранције у заштити њихових права, да инсистира на примени реципроцитета, с обзиром на висок степен права која има мађарска мањина у Србији и сматрају да је потребно да се што пре закаже седница Међувладине мешовите комисије за мањине Србије и Мађарске, чији је копредседавајући председник Владе Војводине др Бојан Пајтић.

Истога дана у Министарству за људске ресурсе народни посланици Александар Чотрић и проф. др Љубиша Стојмировић, председник Владе Војводине Бојан Пајтић, представници Амбасаде Србије и српских институција у Мађарској разговарали су са Ђерђом Хелвењијем, државним секретаром, др Чабом Латорцаијем, замеником државног секретара, Ричардом Тирчом, шефом одељења за националне мањине и Антоном Пауликом, замеником шефа овог одељења.

Представници Скупштине Србије и Владе Војводине у разговору са представницима мађарске Владе изнели су да мађарска, и остале мањине у Србији,

уживају права по највишим европским и светским стандардима и указали су на примену Закона о националним саветима који област образовања, информисања и културе на мањинским језицима поверава у надлежност Националним саветима тих заједница и који дефинише политику у тим областима у наредном периоду. Наведено је да је Скупштина Војводине пренела оснивачка права на Национални савет мађарске мањине у школама у којима се настава одвија на мађарском језику, као и у медијима на овом језику. Указано је да је мађарска заједница представљена у скупштинама АП Војводине и Републике Србије и да је председник највеће мађарске странке у Србији председник Скупштине Војводине, као и да су представници мађарске мањине заступљени на одговарајући начин у Влади Војводине. Напоменуто је да, без обзира на економску кризу, нису умањена средства из којих се финансирају активности и пројекти мађарске мањине у Србији.

У разговору је српска страна истакла потребу да и после примене реформе школства, српске школе у Мађарској одрже финансијску самосталност, да се изнађу законске могућности да се Србима гарантује посланичке место у парламенту Мађарске и да се не умањују финансијска средства намењена активностима српских установа и институција.

Мађарска страна истакла је да је мањинама које су малобројне, попут српске, тешко да обезбеде 20 хиљада гласова, како би, по принципу позитивне дискриминације, добиле посланика. Истакли су да је да је то максим који се могао постићи, јер је уставним променама смањен број посланика у мађарском парламенту са 386 на 200 и да мањине имају право на бенефициран статус. Веће мањине имаће право на укупно 13 мандата, а оне са мањим бројем припадника могу да добију своје гласноговорнике који имају право учешћа у дискусијама и гласа у парламентарним одборима. Зато су малобројније мањине приморане да се удружују.

Представници мађарске владе навели су да је нови Закон о верским заједницама признао Српској православној цркви исти статус, као и Католичкој и Реформаторској цркви. Потписан је протокол о сарадњи са Будимском епархијом СПЦ, која од мађарске владе годишње добија помоћ у износу од 500 хиљада евра. Из ових средстава издвајају се у овој години средства за обнову храмова СПЦ у Сент Андреји и Српском Ковину.

Мађарска страна интересовала се за питање реституције имовине Католичке цркве у Србији, организовања верске наставе на језицима мањина и одлуке Уставног суда Србије да поједине одредбе Закона о утврђивању надлежности АП Војводине нису у сагласности са Уставом Србије.

Представници српске стране су нагласили да су цркве у Србији у привилегованом положају у односу на физичка лица у погледу враћања одузете имовине, јер је закон о реституцији за верске заједнице раније донет. Истакнуто је да је Србија последња у Европи донела Закон о реституцији и да ће бити потребно између 10 до 15 година да би процес повратка имовине ранијим власницима био окончан. Речено

је, с наше стране, да ће мањине и верске заједнице имати приоритет у враћању имовине и да је у Војводини поднето више од 100 хиљада захтева за враћање имовине. Подсетили смо да је недавно Римокатоличка црква у Новом Саду добила поново у власништво зграду у којој се налазила балетска школа.

Председник Владе Војводине Бојан Пајтић је рекао да одлука УСС у практичном смислу неће имати никаквог значаја и да ће остати статус кво у односу на одлуке суда. Тражи се решење за Канцеларију Војводине у Бриселу, а двоје запослених наставиће да раде као представници Фонда за европске послове на промовисању интереса Војводине и Србије и лобирању за привлачење инвестиција. Додао је да одлуке Уставног суда неће оставити негативне последице, али је упућена лоша порука о Србији која има европске амбиције.

Традиционална манифестација Месец српске културе у Мађарској, коју по трећи пут организује Културни и документациони центар, под покровитељством Самоуправе Срба у Мађарској, свечано је отворена у 14. септембра 2012. у вечерњим часовима, програмом приређеним на сцени Српског позоришта у Нађмезе улици. Манифестација траје до 13. октобра 2012, а гост на затварању биће министар културе и информисања у Влади Србије Братислав Петковић. Током трајања биће организоване изложбе, трибине, промоције књига, књижевне вечери, предавања, наступи фолклорних друштава, забавно-едукативни програми за децу, игране позоришне представе и приказани филмови.

Манифестацију су отворили др Чаба Латорцаи, заменик државног секретара Министарства за људске ресурсе, Љубомир Алексов председник Самоуправе Срба у Мађарској, Александар Чотрић, председник Одбора за дијаспору и Србе у региону Народне скупштине Републике Србије и Бојан Пајтић, председник Владе АП Војводине.

Водитељ програма, књижевник и главни уредник Српских недељних новина у Будимпешти Драган Јаковљевић рекао је у обраћању присутнима да се „о значају који се у нашој матичној земљи придаје српској заједници у Мађарској и њеној култури, говори и чињеница да отварању Месеца српске културе присуствују двојица високих функционера Народне скупштине Републике Србије - Александар Чотрић, председник Одбора за дијаспору и Србе у региону и Љубиша Стојмировић, члан Одбора за спољну политику Народне скупштине Србије“.

Александар Чотрић је у свом говору истакао да четврт века прати збивања у нашем расејању и да из тог аспекта може да закључи да је Месец српске културе велики подухват, који организује бројчано мала српска заједница у Мађарској.

"Слободно могу да кажем: ни малобројније заједнице, ни већег културног подвига, организовати читавих месец дана концерте, књижевне вечери, изложбе, позоришне представе... Ја знам да Срби у расејању организују један дан, викенд или највише недељу српске културе, а само ви у Мађарској организујете Месец српске културе.

Када прође ова година, желим да од свих њених 12 месеци, најдуже и најлепше памтимо Месец српске културе.

Ми у Народној скупштини Републике Србије организујемо Дане отворених врата. То су одређени дани у години када грађани могу да уђу у парламент, али када је реч о Србима из расејања, могу слободно да обећам да ћу се као председник Одбора за наше људе изван матичне земље, трудити да сваки од 365 дана буду дани отворених врата и да можете увек да имате једну адресу у Београду, на коју можете да се јавите, да разговарамо, да видимо шта је то што ми као највиша законодавна власт у земљи можемо да учинимо на поправљању вашег положаја, на јачању ваших веза са Србијом и за било коју другу област за коју сте заинтересовани. Култура је нешто најлепше што човек може да створи и што нас повезује са другим народима, што вас повезује са матичном земљом и што доприноси да постанемо део европске породице", рекао је Чотрић.

Александар Чотрић, председник Одбора за дијаспору и Србе у региону је у име српског парламента уручио домаћинима из Мађарске поклон Скупштине Србије. Чаби Латорицаију, заменику државног секретара у мађарском Министарству за људске ресурсе даровао је књигу „Српска баштина“, на енглеском језику, капитално издање о природним лепотама и знаменитостима Србије, а Љубомиру Алексову, председнику ССМ-а, грб Републике Србије. Чотрић је образложењу навео да је ово признање председнику земаљске српске самоуправе уручено за допринос који чини на јачању веза српске заједнице у Мађарској са матичном земљом, а и на повезивању два парламента. Чотрић је посебно нагласио улогу коју је Љубомир Алексов имао и има у успостављању и јачању пријатељских веза између мађарског и српског народа.

"На српском грбу налази се двоглави орао, чија једна глава симболизује нашу цркву, а друга државу. Међутим, с обзиром на то да данас изван Србије живи готово подједнак број Срба као и у земљи, те две главе могу да симболизују и Србе у Србији и Србе широм света, укључујући и вас овде у Мађарској", рекао је Чотрић.

Свечаност су отворили чланови Српског позоришта у Мађарској, драмски уметник Милан Рус и цез пијаниста Мирко Милошевић, детаљима из представе „Вујичић блуз", да би се затим, у име покровитеља, гостима обратио Љубомир Алексов, председник ССМ-а.

"Програм који смо припремили је веома богат, а надам се да ће се и публика уверити у то, у наредних месец дана. Данас, када отварамо Месец српске културе и када сумирамо активности наше заједнице на том пољу, могли бисмо слободно да кажемо да је између прошлогодишње и ове манифестације, за нама остала година српске културе. Не смемо заборавити активности нашег позоришта, затим круга стваралаца млађе генерације, институција, самоуправа, удружења која континуирано раде. Захваљујући оваквој оријентацији, српска заједница у Мађарској реализује више од две стотине програма годишње.

Мислим да је ово добра прилика да се покажемо, да још једном скренемо пажњу публике, а и медија, на све оно што сматрамо значајним", рекао је Алексов и подсетио на повезаност уметности која настаје у српској заједници у Мађарској, са свесрпском, односно европском културом. Он је поручио да треба користити све могућности које у зближавању два суседна народа нуди стваралаштво на пољу културе.

Нажалост, економска моћ српске заједнице није ни из далека тако снажна као што су бројне наше активности на многим пољима. Зато и надаље рачунамо на подршку, како из Мађарске, тако и из Србије и молимо надлежне да помажу очување духовног и материјалног наслеђа Срба у Мађарској.

У име Владе Мађарске, присутнима се обратио Чаба Латорцаи, заменик државног секретара у Министарству за људске ресурсе, у чијој су надлежности и права националних и етничких мањина.

Он је изразио задовољство што по други пут има прилику да учествује на отварању Месеца српске културе у Мађарској и, честитајући српској заједници празник националане културе, подсетио на дубоке српске трагове у Мађарској. Рекао је да су они двојаки - духовни и материјални, а овом приликом се посебно осврнуо на оне материјалне, које је српска заједница остварила последњих година уз помоћ мађарске државе.

"Наравно, трагови нису само зграде, али ако говоримо о њима онда можемо споменути Српски културни центар и Српску основну школу и гимназију у Будимпешти, односно Српску основну школу у Батањи. То су установе које живе, јер у њима живи и ради заједница којој су намењене", рекао је Латорцаи, подсетивши на нимало лак посао обнове и доградње батањске Српске основне школе. Он је напоменуо и да се, после много година, вратио живот и у обновљене конаке манастира Грабовац.

Бојан Пајтић, председник Владе АП Војводине, у свом излагању је констатовао да српска заједница у Мађарској није бројчано велика, али да су њени трагови, културолошки и историјски допринос у Будимпешти и Мађарској, очигледни. Српска заједница у Мађарској исказује своју виталност и кроз чињеницу да своју културу не обележава и не мери сатима и данима, него читавим месецом српске културе, који ће се протегнути дуж целе Мађарске, на све оне просторе на којима су Срби традиционално живели и још увек живе", истакао је Пајтић.

"Требало би много времена да се исказе колики је утицај српска култура имала на мађарску и мађарска на српску. Ми живимо једни са другима, прожимамо се вековима на овом истом простору, учили смо много једни од других, а тежимо једној истој заједници европских народа, у којој ћемо у будућности различитости доживљавати као предности, а не као недостатке", рекао је Пајтић.

Свечаност отварања централне културне манифестације српске заједнице у Мађарској имала је и свој наставак, у галеријском делу Српског културног центра. Изложбу слика председника Удружења ликовних уметника Мађарске и добитника престижне Кошутове награде Јаноша Акнаија и истакнутог ликовног уметника и професора на Ликовној академији у Новом Саду Слободана Кнежевића, отворио је Милан Ђурић, директор Културног и документационог центра Срба у Мађарској. Он је публици укратко представио стваралачки опус двојице уметника, а посетиоцима се пригодном беседом обратио и Јанош Акнаи.

Дана 15. септембра разговарали смо са председником Српског документационог и културног центра Миланом Ђурићем о модалитетима помоћи из Србије за ову институцију, што се, пре свега односи, на њихову молбу за помоћ из матичне државе у рачунарској опреми, књигама, новинама, ДВД-има, ЦД-овима, као и у виду електронске заштите за културно благо које се налази у просторијама Центра.

Циљ постојања Центра је да постане место окупљања Срба у Мађарској, посебно оних млађе генерације, као и да то постане стециште сусрета, како Срба који су аутохтони становници, тако и оних који су се у Мађарску доселили последњих година и деценија.

Заједно са Миланом Ђурићем, посетили смо Сент Андреју, српске храмове у овом градићу и Музеј Српске православне цркве. У разговору са свештеницима СПЦ Будимске епархије информисани смо о верском животу српске заједнице у Мађарској. Према речима свештеника, око хиљаду и песто Срба су припадници парохија СПЦ у Будимској епархији. Епархија будимска има јурисдикцију над територијом Мађарске, Румуније, Словачке и Чешке у. Надлежни архијереј је владика Лукијан, а седиште се налази у Сент Андреји, где се налазе и Саборна црква. Епархија има два архијерејска намесништва са 39 парохија, 11 свештеника и два манастира Грабовац и Српски Ковин. Библиотека Будимске епархије у Сент Андреји има преко 9.400 књига, а у овом месту се налази и музеј који је наша делегација посетила.

У вечерњим часовима присуствовали смо отварању изложбе слика Јаноша Акнаија у галерији у Будиму. Његове слике инспирисане су српским православним иконама из храмова Сент Андреје.

Делегација НС РС присуствовала је 16. септембра обележавању црквене славе Светог Симеона Столпника, истоименог храма у Печују.

После литургије, коју је служило свештенство Будимске епархије, уследило је освећење икона, које су рад уметника, чланова удружења „Круг“. У црквеној порти приређена је изложба слика насталих на ликовној колонији „360“.

У Печују смо разговарали са др Петером Хопалом, послаником у мађарском парламенту, чланом скупштинских одбора за образовање и науку и чланом Парламентарне скупштине Савета Европе, и представником странке ФИДЕС

Мађарског грађанског савеза, која је на власти у Мађарској. Хопал је истакао добру сарадњу мађарског парламента са српском заједницом у Печују и обећао је да ће централне и локалне власти обезбедити финансијска средства да у октобру ове године почне изградња новог храма СПЦ у Печују. Посланик Хопал упутио је позив представницима наше делегације да присуствују свечаности почетка радова и освећења темеља новог храма Светог Симеона Столпника у Печују.

Из разговора са представницима мањинске самоуправе др Милицом Павлов, др Предрагом Мандићем и Миленком Радићем, као и оцем Миланом Ерићем, парохом месне православне капеле Преподобног Симеона Столпника сазнали смо да у Печују живи око 300 Срба и да се на Радио Печују свакодневно емитује програм на српском језику у трајању од два сата. У Печују излазе и „Барањске свеске“, које објављују радове српских интелектуалаца у настојању да се од заборава сачува оно вредно што су Срби стварали од 17. века на просторима данашње Мађарске.

Свечаном обележавању храмовне славе присуствовало је више од стотину верника и припадника српске заједнице из Мађарске, што је била прилика да с великим бројем њих чланови наше делегације разговарају о облицима сарадње и помоћи матичне земље њиховим настојањима за учење и неговање српског језика и ћириличног писма, чување српског идентитета и јачање веза са Србијом.

Оцене и предлози:

Народни посланици Алекасандар Чотрић и проф. др Љубиша Стојмировић сматрају да су разговори са представницима српске заједнице у Мађарској, Српске православне цркве, владе и парламента Мађарске и Амбасаде РС у Мађарској били значајни у циљу унапређења сарадње две суседне земље и обезбеђења подршке Мађарске на путу Србије према европским интеграцијама.

Посета је била значајна и због подршке српској заједници у Мађарској да сачува свој идентитет, да јачају везе између матичне државе и Срба у суседној држави, да се одржавају њихови редовни контакти са члановима Одбора за дијаспору и Србе у региону, да се имплементира Закон о Србима у региону и дијаспори, да се остварују одлуке и закључци Мешовите међувладине комисије битни за питања српске мањине у Мађарској и мађарске у Србији, да се интензивира рад органа предвиђених Законом о Србима у региону и дијаспори и да се подрже њихова очекивања Срба у Мађарској да их Скупштина Србије подржи у легитимним захтевима према мађарским властима у погледу остваривања мањинских права, партиципирања у локалној власти, финансијске подршке раду школа, медија и културно-уметничких удружења, као и да се реши питање адекватног представљања српске мањине у мађарском парламенту.

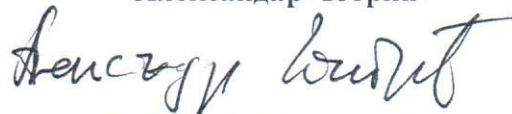
Народни посланици Александар Чотрић и проф. др Љубиша Стојмировић оцењују посету Мађарској успешном и корисном и остају на располагању за додатне информације.

Делегација предлаже:

- да Одбор за спољне послове НС РС размотри и усвоји Извештај народних посланика Александра Чотрића и проф. др Љубише Стојмировића о посети Мађарској од 14. до 16. септембра 2012. године;
- да се наставе и интензивирају контакти представника Одбора за дијаспору и Срба у региону и Одбора за спољне послове са представницима Самоуправе Срба у Мађарској, Српског документационог и културног центра, српских школа, Епархије Будимске и српских медија у Мађарској;
- да се Извештај, ради информисања, достави председнику НС РС мр Небојши Стефановићу, свим члановима Одбора за дијаспору и Србе у региону, генералном секретару НС РС Јани Љубичић, Министарству спољних послова Владе Србије, Министарству културе и информисања Владе Србије и Канцеларији за дијаспору Владе Републике Србије.

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ

Александар Чотрић

Проф. др Љубиша Стојмировић

